

Načela in cilji zunanje politike.

(Govor poslanca dr. Hohnjeca v narodni skupščini dne 26. julija).

Politika, tako pravijo, se da opredeliti, kot neke vrste umetnost. Ona obstoji v izboru pravih sredstev ter v primernem in najboljšem načinu njihove uporabe, v politični taktiki. Ona mora imeti pravo in večje oko za presojo razmer časa in kraja; pravilno mora ocenjati ljudi, bodisi prijateljske, bodisi neprijateljske. Jasno in določno si mora začrtati končni cilj; ne sme se dati zapeljati od afekta, ki hoče takoj doseči vse, marveč se mora zadovoljiti s tem, kar se da doseči; od uspeha mora korakati naprej do uspeha ter se tako po etapah približevati končnemu cilju.

To velja v vsaki politiki, zlasti o zunanji politiki, ki ima velevažno nalogo, da državi zajamči obstoj in napredek na zunaj ter ureja in dirigira odnose države do drugih držav. Njej pripada velika dolžnost, da vzdržuje razmere dobrega sosedstva med državami, ki so si po geografskem položaju sosedne, da stori vse, kar je v njenih močeh, za vzdrževanje miru na svetu, za slogo, vzajemnost in harmonično sodelovanje vseh držav za kulturo in blagor človeštva.

Tok evropske in svetovne politike dirigira internacionalni koncert velevlasti. Aktivne pri tem koncertu so samo velevlasti, drugim državam je vstop dovoljen samo kot poslušalkam. Svetovna vojna je število teh svetovnih muzikantov, po kojih muziki mora plesati ves svet, zmanjšala skoro za tretjino. Avstro-Ogrska je razbita, Nemčija in Rusija ste črtani iz kroga velevlasti. Kot aktivne proizvajalke internacionalnega koncerta so ostale Anglija, Zedinjene države v Ameriki, Francija, Japonska in Italija. Italija je velesila bolj po imenu, kakor po svojih priilikah. Francija je velesila in prva evropska kontinentalna sila, kot svetovna sila pa se more uveljaviti le toliko in tako daleč, dokler ji predstavnik anglosaksonstva ne zakliče: «Noli turbare circulos meos!» Svet obvladuje anglosaksonska rasa, ki vedno išče prijateljskih stikov z Japonsko za to, da se ne bi z njo zapletla v boj.

Male države.

Male države morajo torej tako plesati, kakor velike muzicirajo. Tako je bilo po koncu svetovne vojske, ko so se v Parizu stvarjale mirovne pogodbe ter se je popolnoma spremenil obraz Evrope. Ko se je izdelovala nova politična karta Evrope, so imeli ravnilo in šestilo v rokah predstavniki velevlasti, dočim so bile male države samo objekt s katerim so suvereno disponirali svetovni mogotci. Da bi se malim državam, nastalim po svetovni vojni, osigural vsaj del samoodločbe, se je po inicijativi češkoslovaškega ministra zunanjih zadev dr. Beneša sklopila mala antanta, ki je zveza za medsebojno zagotovitev obstanka in akcijske svobode teh držav. Velika antanta pa skrbno pazi, da mala antanta ne postane prevelika, in zato je ob takih trenutkih, ko se hoče dvigniti do višje stopnje samoodločevanja, s težko roko zopet potisne nazaj na prisojeno ji vlogo brezpogojnega zaupanja v očetovsko modrost in materino ljubezen velike antante. Radi tega tudi ni imel zadovoljivega uspeha poizkus dr. Benešev na genovski konferenci, da bi se vsem članicam male antante s Poljsko vred pripustilo vsaj eno aktivno mesto v internacionalnem koncertu. To se ne sme zgoditi ponajveč zavoljo slabih živcev Italije.

Vsled sebičnosti in frazerstva brezuspešne konference.

Glavni cilji svetovne politike po vojni so različno opredeljeni po različnih parolah, ki se oznanjajo iz raznih odločilnih centrov. Dočim se iz Downing Streeta (sedeža zunanjega ministrstva v Londonu) proklamira geslo: «Gospodarska obnova Evrope in sveta», se na Quai d'Orsay v Parizu izdaja parola: «Natančno izvrševanje mirovnih pogodb», v Beli hiši v Washingtonu pa se svečano izjavlja načelo: «Pacifikacija sveta», h kateri naj vodi razoroženje in vzajemno delo držav in narodov za kulturo človeštva. Ta gesla so lepa in dobra in si ne nasprotujejo, vsaj prvo in tretje ne, ter so vobče na svetu sprejeta simpatično. Izjemo dela drugo geslo, ki vzbuja v Nemčiji z ozirom na neizprosno plačevanje vojne odškodnine nevoljo in revolto. Ko pa gre za izvrševanje teh gesel in zato, v katerem pravcu se mora kretati mednarodna politika, da se dejansko dosežejo veliki in visoki cilji, je konec harmonije in v mednarodnem koncertu se jasno in glasno pokaže neskladnost, katera se drugače skrbno zakriva. Ob takih priilikah butne z vso silo na dan to, kar pod vsemi lepimi frazami počiva na dnu vseh gesel, namreč sebičnost posameznih velesil, katerim v tem oziru vedno prednjači Italija z glavnim nagibom vse svoje politike: sacro egoismo.

To je razlog, zakaj genovska konferenca ni dosegla svojega lepega in od človeštva toliko zaželenega cilja. Spoznavanje in približevanje narodov prvokrat po vojni se je omejilo na osebno spoznavanje in približevanje predstavnikov narodov in držav. Naš minister zunanjih zadev nam je v svojem ekspezeju izjavil, da ima najboljšje spomine na one predstavnike Male antante, s katerimi je toliko občeval. On pravi: «Od zajedničkog rada s predstavnicima Male antante i Polj-

ske gg. Bratianom, Benešom in Skirmutom očuvao sam najbolje uspomene.» Mi obžalujemo, da nam gospod zunanji minister ni povedal, kakšne spomine čuva na gospoda Čičerina in druge predstavnike sovjetske Rusije. Nas bi bolj zanimali ti spomini nego spomini na predstavnike Male antante, ki jih več ali manj dobro poznamo.

Spoznavanje narodov je bilo, kakor sem rekel, omejeno na približevanje med predstavniki raznih držav. Med nazori in mišljenji pa je ostal nepremostljiv prepad. Kar se tiče gospodarske obnove Evrope in poedinih držav, je prišlo samo do blagohotnih nasvetov v valutnem vprašanju, ki pa ostanejo tako dolgo zgolj teoretske vrednosti, dokler gospodarsko jake države ne dajo potrebnega kredita državam s slabo valuto. Da ni prišlo do pomirjenja z Rusijo, so veliko bolj povzročili predvojni in vojni dolgovi Rusije v znesku 13 milijard zlatih rubljev, kakor pa vprašanje zasebne lastnine. Saj je v tem oziru izjavil Lloyd George, da dejansko obstojijo velike množine privatne lastnine v Rusiji. Zemlja je po imenu nacionalizirana, v resnici pa je lastnina kmetov. Po Lloyd Georgevem mišljenju gre torej za to, da se v praksi doseže modus vivendi med sistemom Rusov in sistemom drugih držav. Ta stvar se je položila v roke ekspertov, ki naj na konferenci v Haagu pregledajo teren ter doženejo, ali postojajo praktično nepremostljive zapreke.

Med tem se je tudi konferenca v Haagu končala. Končala je tako, kakor je končala genovska konferenca: brez praktičnih uspehov. Gospodje eksperti niso mogli priti do uspeha, ker niso imeli avtorizacije za sklepanje ugovorov in kompromisov. Bili so samo eksperti, teoretiki. Tako se je postavila teorija proti teoriji in uspeh ni bil dosežen. Tako more evropsko človeštvo čakati še na tretjo ali četrto konferenco. Upam, da bo ena konferenca dosegla to, po čemer hrepeni Evropa.

Kar je vsega obžalovanja vredno, je zlasti to, da genovska konferenca ni mogla Evropi in svetu doseči niti enega trajnega jamstva za pomirjenje sveta in razoroženje evropskih držav. V politični podkomisiji 17. maja sprejeti takozvani mirovni pakt obvezuje sovjetsko vlado in druge vlade, ki se udeležijo komisije v Haagu, da se vzdržijo vseh napadalnih dejanj ene strani proti drugi in vsake prevratne propagande. Ta obveza traja, dokler bo zborevala haaska konferenca in še štiri mesece po tem sklepu. Ta mirovni pakt dokazuje vso mizernost Evrope in njenih držav. Evropo, po kateri so za časa svetovne vojne tekli potoki krvi skoro vseh njenih narodov, Evropa, ki je sita krvi, moritve in vojne do zagnušenja, Evropa, katere sinovi dvigajo ne samo glas, temveč tudi roke po miru, ta oslajljena, strta, razrovana, nasložna, razdeljena Evropa ne more priti do miru. To je tragika evropskega človeštva, ki bi moralo vsemu človeštvu prednjačiti v kulturi in npravnem napredku.

Vprašanje miru.

Zadnji čas je vprašanju miru posvetila večjo pozornost Zveza narodov, ki je nekemu ožjemu odboru poverila nalogo, da izdela praktične predloge za pacifikacijo Evrope in za razoroženje evropskih držav, ker je oboje potrebno za permanentno ožroženje miru. Znano je, da je lord Cecil evropski javnosti predal predlog o postopnem razoroženju, ki se naj izvede zaeno z defenzivnimi zvezami, ki se naj sklenejo med poedinimi državami. Ako se pomisli, da budget za vojsko znaša pri posameznih državah povprečno 20 odstotkov celega budgeta izdatkov, moramo namero Zveze narodov, ki stremi za demilitarizacijo Evrope, radostno pozdraviti in naše države v zvezi z drugimi članicami Male antante mora to namero iskreno in odločno podpirati. S tem morejo nove države, ki so nastale kot rezultat svetovne vojne, najbolje uresničiti nade, ki jih kulturni svet stavi nanje. Švedski ministrski predsednik Hjalmar Branting je nedavno v svojem govoru ob priliki, ko je v Kristianiji prejel Nobelovo nagrado za mir, pozdravil vstop teh novih svobodnih narodov v evropsko družbo kot svečani povratek vračujočih se bratov ter kot prinos novih razvojnih možnosti na narodni podlagi na korist celega sveta. Branting ne zakriva oči pred tem, da je pojava novih držav že dovedla do sporov, vendar pa je to tem večji razlog, da poleg osvoboditve tolikih zaslužjenih narodov podčrtamo tudi drugo veliko posledico preteklih temnih časov vojne: začetek osnove Zveze narodov, kjer se naj poravnajo spori med člani po poti prava, ne pa z vojaško pomočjo močnejšega. Kljub svoji omejenosti in pomanjkljivosti, ki se bo polagoma mogla in tudi morala odstraniti, ako naj naša civilizacija živi dalje, odpira Zveza narodov, kakor povdaja Branting, prvokrat po veliki vojni katastrofi perspektivo miru, sporazuma in pravičnosti med svobodnimi in samostojnimi večjimi in manjšimi narodi na svetu.

V tem oziru mora pravce zunanje politike naše države v Zvezi narodov biti ta: «pacifikacija Evrope in ohranitev miru po poti prava».

«Obnova Evrope».

Države, včlanjene v Zvezi narodov, niso skladne med seboj v tem, kako naj se reši vprašanje politične in gospodarske prirode, ki so z njim v tesni zvezi. Kri-

tični motrilci Evrope onstran Atlantskega oceana so z viška svoje politične objektivnosti in finančne nepristopnosti opazili politično grupacijo Evrope okoli dveh središč. Prvo središče je London. Anglija je dežela industrije. Ona mora za 30 milijonov ljudi uvažati živila, katere mora plačati edino-le z izdelki industrije. Zato potrebuje tuja tržišča, ki so sposobna za nakup njenega blaga. Radi tega glasi njena parola: «Obnova Evrope». Proti temu političnemu središču gravitirajo Skandinavija, Belgija, Italija, Čehoslovaška in Nemčija. Druga grupacija ima svoje središče v Parizu ter obsega poleg Francoske Poljsko, Romunijo in Jugoslavijo. V tej grupi prevladujejo politični cilji. Vsaka teh držav je, v kolikor se tiče živil za prebivalstvo, več ali manj odvisna sama od sebe ter tudi zadostuje sama sebi. Narodi, ki tvorijo te države, so po karakterizaciji ameriškega financirja Vanderlipa bolj temperamentni in šovinistični, te države so imperialistične, njihove oborožene sile so najjačje.

Politična fotografija Evrope po Ameriki je dosti objektivna in dosti točna. Amerikanec je dobro pogodil fiziognomijo poedinih ter je tudi poedinim odredil tisto mesto, ki ga realno zavzemajo.

Pogled na fotografijo bi nas moral spodbuditi k resnemu premišljevanju in hladnemu preudarku. Samo po sebi je umevno, da morajo male države gravitirati proti kakšni izmed velesil, ker same nimajo odločilne moči v mednarodni politiki. Ne sme pa ta gravitacija biti taka, da se spremeni v popolno odvisnost in brez-pogojno poslušnost. S tem bi male države postale še manjše nego so v resnici. Odpovedale bi se lastnemu življenju in lastni volji v zunanjem svetu ter bi obrambo svojih pravic in pospeševanje svojih interesov položile v tuje roke, ki so sicer močnejše nego lastne, pa vendar tuje.

Francoska gravitacija temelji na gonilni sili militarizma, ki bi naj bil sredstvo v dosegu političnih ciljev. In ti cilji dominirajo mednarodnemu stremljenju Francoske in njej pridruženih držav. Gospodarski moment pride v drugi vrsti v poštev, izvzemši kajpada zahteve Francije na nezmanjšano izplačanje vojne odškodnine od strani Nemčije. Angliji hodijo pred očmi sicer tudi od lastne koristi diktirani, pa vendar človekoljubni cilji: gospodarska obnova, pomirjenje Evrope. Čehoslovaška se je odločila za angleško orientacijo zunanje politike ter se odločno in odlično zavzema za gospodarsko obnovo in konsolidacijo Evrope. S tem vprašanjem so tudi združeni veliki interesi naše države. Zato se mi v tem vprašanju ne smemo desinteresirati ter se z resnigacijo vdati v vlogo bakanske države. Dr. Beneš po mojem globokem prepričanju naši državi ni storil ne komplimenta ne usluge, ko nas je v neki svoji izjavi izločil iz srednje Evrope, ter nam odločil mesto na Balkanu. Naša država ni samo balkanska, marveč sega s svojimi novimi deli, ki jih je pridobila, v srednjo Evropo. Iz te srednje Evrope se mi ne damo izriniti, marveč hočemo tamkaj ne samo ostati, marveč soodločevati.

Težišče naše države.

Je na severu prav tako kakor na jugu in mi ne smemo dovoliti in tudi nikdar ne bomo dovolili, da bi se radius tistega kroga, v katerem prirodno delujejo naše politične in gospodarske sile, zmanjšal za polovico, namreč v smeri od Donave in Save proti severu.

Od Donave na jug se mora naša politika orientirati v jugoslovanskem smislu. Ta orientacija kaže gravitacijo v trojni smeri: proti Jadranu, Egejskemu morju in Črnemu morju. Odkrito moram izjaviti, da sem se začudil izjavi nekega voditelja vladnih strank — g. Ljube Jovanovića — ki je Egejsko morje prepustil Grkom. To bi bil torej slovanski desintereselement na Egejskem morju. Ali je ta desintereselement upravičen z zgodovinskega stališča, ali je lepo, tolike tisoče slovanskega elementa prepustiti tujemu gospodstvu, ali je primerno in potrebno, naši trgovini, če ne celo zapirati, pa vsaj otežkočiti pot na jug, to priporočam gospodom desintereselementu v premislek. Prišel pa bo čas, ko naša politika ne bo več izjavljala takega desintereselementa. Predpogoj za to je sporazum z Bolgarijo, do katerega mora priti, ter bo tudi prišlo. In potem, gospodje, smemo upati, da pride čas, ko bo Jugoslovan v Carigradu podal Rusu bratsko roko. Ta čas bo izpolnil želje in sanje Jugoslovanov in Rusov.

Odnošaji do Rusije.

O našem odnosu do Rusije je bilo v narodni skupščini več govorov. Ostro se je kritiziralo postopanje naše vlade, zlasti favoriziranje Wranglovcev. O Wranglovcih bo zadostovalo, da citiram sodbo angleškega ministra-predsednika Lloydja Georgea. On je izjavil o Wranglovcih: «Anglija ni imela opravka z Wrangelom. Koliko jaz vem, so Wranglove vojne sile veliko večja nevarnost za tiste države, kjer se zdaj nahajajo, nego za Rusijo. Dosedaj še nisem nikogar slišal, da bi se kaka dežela, ki je sprejela Wranglovo armado, ne bila veselila, ko se je je zopet znebila».

Potrebno je, da naša država išče in najde stike s sovjetsko Rusijo. Ako je sovjetska Rusija stopila v stik, odnosno sklenila pogodbo z Nemčijo, Italijo, Čehoslovaško, ako Angleška sedaj razmišlja o separadni po-

godbi s sovjetsko Rusijo, ne razumem, zakaj se naša država drži tako rezervirano. Gospod minister zunanjih zadev je v svojem ekspoziciji rekel in povdaril z ozirom na Rusijo princip, «da se ne mešamo v unutrašnje ruske stvari». Dobro, mi se ne vmešavamo v notranje ruske razmere. Ker se pa mi ne vmešavamo v notranje ruske zadeve, priznamo rusko vladu, kakršna postoji, ne samo de facto, ampak tudi de iure. Jaz in gospod minister zunanjih zadev izhajava torej od istega principa. Toda on napravi konkluzijo: ergo ne priznam sovjetske vlade; mi pa napravimo konkluzijo, ki je po mojem mnenju bolj logična: da priznamo sovjetsko vladu, ker nam ni do tega, da bi se vmešavali v notranje ruske zadeve. Rus, četudi boljševik, je naš slovenski brat in ni pravilno in ne pametno, da mu odtegnemo roko, dočim nam Italijan, Nemec, Anglež nudijo svoje roke.

Odnosaji do Italije.

Kakor moramo grajati nepopustljivost naše države proti slovenski Rusiji, tako moramo grajati njeno preveliko popustljivost proti Italiji. Gospodje! 12. november 1920 je dies ater v zgodovini naše države. Kakor je Rimljan zapisal dan poraza pri Kanah v svojo zgodovino kot črni dan (dies ater), tako je dan rapalske pogodbe za naš črni dan. Z holestjo v duši se spominjamo izgubljenih krajev, kjer prebiva naš narod, ki ni ničesar zakrivil, da je prišel pod tuje robstvo. Izguba teh krajev in po njih naseljenega krasnega našega naroda je zadela našemu narodnemu organizmu težko, nezaceľljivo rano.

Italijani skrbijo za to, da se rana pogoršava in razrašča vedno bolj in bolj. Mi smo z rapalsko pogodbo že tako dovolj izgubili. Pa to še ni dovolj našemu italijanskemu sosedu. Reko, kateri je v rapalski pogodbi zagarantovana suverenost, so nasprotno anektirali. Baroš, ki bi bil moral biti naš, je še vedno v njihovi oblasti. Zadar, ta italijanski nos, ki sega v naše državno telo, zahteva vedno večjo sfero, da se v njej udejstvuje. Naša vlada ne stavlja proti italijanski ekskluzivnosti dovolj odpora, temveč ji popušta ter se unika pred njo korak za korakom. Ko mi primerjamo prerogative, ki jih Italija zahteva za naše državljane italijanske narodnosti, z žalostnim položajem Slovencev in Hrvatov v italijanski državi, se moramo čuditi smelosti in drznosti Italije. Za Italijo ne postoji kriterij prava. Cultura italiana se napram Slovencu in Hrvatcu kaže v izvrševanju Nietzschejeve teorije o «Herrenmenschen» in «Herdenmenschen». Italijan je gospod, Slovenci in Hrvati pa so le črda, s katero gospodari in postopa kakor hoče, kateri da hrane kolikor hoče, katero tepta in šiba po ljubi volji. Gospodje! znano je trpljenje našega naroda v Italiji, znana so nasilja fašistov proti našemu narodu, da palijo naše narodne domove, naše šole, naše prosvetne zgradbe itd. Znano je, kako pretepajo naš narod.

In kaj se je storilo proti temu? Ali je naša vlada dvignila svoj glas pri Zvezi narodov v obrambo slovenskega elementa v Italiji? Gospodje, jaz stavim to vprašanje. Odgovora pa ne zahtevam; neenergičnost in slabost naše vlade je dejanski odgovor.

Naši pod tujci.

In če pogledamo na Koroško, nas napolnjuje ista žalost, kakor pri pogledu proti jugu. Na Koroškem je ostalo pod tujo vladu 80.000 in še več Slovencev, če ne upoštevamo koroških Slovencev, ki so prišli pod Italijo. In kakšen je njihov položaj? Da ne bode mislili, da pretiravam, hočem citirati izjavo koroškega deželnega glavarja g. Groegerja, ki jo je podal dne 2. junija v seji koroškega deželnega zbora. Groeger je takrat izjavil to-le: «V nekaterih jezikovno mešovitih krajih je konstatirati poostreitev narodnih sporov. Dozdeva se, da se nekateri krogi ne morejo prilagoditi dejanskim razmeram ter z vsemi sredstvi propagande delajo za spremembe. Proti temu je treba povdariti, da je brezplodno in nevarno prezirati realna dejstva in vzbujati nade, ki so neizpolnjive. Na drugi strani pa si tudi mora postaviti meje narodna strast onih krogov, ki menijo, da mora deželna vlada ignorirati določbe o varstvu manjšin».

Kaj konstatira Groeger? Groeger ugotavlja to-le: da Slovenci ne bodo popustili od svojega naroda, da se nečje prilagoditi sedanjim političnim razmeram, da hočejo narodno živeti. Ne samo to! On konstatira faktum, da Slovenci s propagando delajo na to, da bi se sedanje stanje izpremenilo. In še nekaj drugega konstatira Groeger, kar je za nas bistveno. On pripiše, da nacionalna strast Nemcev ne pripusti deželni vladi, da bi izvršila mednarodno sprejete dolžnosti, da brani narodne manjšine, da bi Slovincem dajala narodne šole, priznala pravo njihovega jezika v uradu in v vsem narodnem življenju. To konstatira deželni glavar sam in mislim, če bi bila naša vlada poslala vsaj to izjavo na Zvezo narodov, bi bila vsaj nekaj storila v obrambo našega elementa.

Trpljenje Slovencev na Koroškem je tako, kakor je trpljenje Slovencev in Hrvatov v Julijski Benečiji. Jaz mislim, da moramo mi tukaj v našem parlamentu dvigniti svoj glas v obrambo našega slovenskega elementa v Italiji in našega slovenskega elementa v Avstriji. Nimamo drugega foruma. Ako velevlasti nimajo ušes za naše pritožbe, moramo tu v parlamentu dvigniti svoj glas in opozoriti vladu na njeno narodno dolžnost, da poduči Zvezo narodov o zatiranju slovenskega elementa v Italiji in na Koroškem. Dokler mi ne priključimo naši državi vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, dotlej naša država ni izpolnila svoje naloge, katero more izpolniti.

Jaz to stvar povdarjam in prosim vladu, da v bodoče svoje delovanje preokrene v tem smislu, da se intenzivneje zavzame za slovenske in hrvaške trpine v

Italiji in na Koroškem. Zveza narodov mora znati, da Avstrija, ki je finančno in gospodarsko oslabiljena do smrti in popolnoma odvisna od mednarodne podpore, ne izpolnjuje onih mednarodnih obvez, katere je v saintgermainski pogodbi sprejela z ozirom na slovenske manjšine na Koroškem.

Naj Zveza narodov tudi izve, kako Italija, ki ima navadno polna usta o kulturi, človečnosti in pravičnosti, narodno in politično zatira Slovence in Hrvate, katere je podvrгла svoji nadoblasti.

To so bile pripombe, katere sem moral v imenu svojega kluba tukaj navesti ob priliki razprave o ministrstvu zunanjih zadev. Izjaviti moram v imenu Jugoslovanskega kluba, da nikakor ne moremo biti zadovoljni z uspehi naše zunanje politike, se manj pa z njenimi neuspehi. Zato bomo glasovali proti budžetu tega ministrstva.

Politični položaj.

Podkupovalna afera Beninova je tako daleč, da je preiskovalni odbor dovršil svoje poročilo, ki se dostavi narodni skupščini. Četudi je poslanec Benin spoznan krivim, da je prekršil poslaniške dolžnosti in časti, stoji odbor vendarle na stališču, da ni prav ničesar zakrivil, kar bi spadalo pod kazenski zakon. Odkod mu toliko denarja, da je baš sedaj kupil hišo za 450.000 dinarjev, o tem seveda ne «vodi računa». — Enako se bo tudi potlačila podkupovalna afera poslanca Diše Popadiča. Možakar se namreč izgovarja, da je govoril v prisposobi, češ, podkrepiti državo z enim glasom je več vredno, kot dobiti 50.000 dinarjev na roko — in odbor bo tudi ta izgovor sprejel in potrdil, da ni proti poslaniški časti ali celo proti zakonu.

Minister policije. Podpisan je ukaz, ki sprejema ostavko dr. Voje Marinkoviča na notranje ministrstvo. Za zastopnika policajministra se imenuje finančni minister dr. Kumanudi. Demokrati želijo, da bi se vprašanje policajministra čim prej rešilo, češ, da je Kumanudi v svojem ministrstvu zelo zaposlen in da radi tega ne more dolgo zastopati še drugega ministra. Govori se tudi, da postane Marinkovič finančni, Kumanudi pa notranji minister, ker demokrati boljše kandidatur nimajo in ker tudi radikalcji z drugimi ne bi bili zadovoljni.

Bolgarija in Bolgari.

Bolgarska javnost.

«Epoħa» se vprašuje, kako je mogoče, da Bolgarija plača v tem trenutku 112 milijonov zlatih frankov vojne odškodnine, kar znaša po sedanjem kursu 3 milijarde in 300 milijonov? Vsa država bi morala prazniti vse svoje vire za dobo dolgih let, da plača tako obvezo. Niti najbolj živa domišljija si ne more predstaviti gospodarsko in finančno propast Bolgarije, ki nastane, če se te zahteve znatno ne ublaže.

«Radikal» ugotavlja, da so zmagovalci sami pri znali, da je pariški mir krivičen. To priznanje je obseženo v določilih mirovnihih pogodb o varstvu narodnostnih manjšin. Dasi je marsikateri zmagovalni državi tako določilo neprijetno, vendar ne bo mogoče preprečiti rešitev vprašanja narodnostnih manjšin, ker gre za usodo 20 milijonov evropskega prebivalstva. Podjarmljene narodnosti na Balkanu stoje pod takim političnim pritiskom svojih gospodarjev, da se ne morejo brez nevarnosti za svoje življenje in imetje obrniti za pomoč neposredno na Zvezo narodov. Vsak tak poskus bi bil kruto maščevan. Zato mora Zveza narodov priznati pravico varstva in zastopstva takih manjšin: 1. društvom emigrantov, pripadajočih dotičnim narodnostnim manjšinam; 2. državam, ki imajo etniške zveze s temi manjšinami in 3. vsem državam kot članicam Zveze narodov. Zveza narodov se bo morala na svojem sestanku v septembru v Zenevi resno lotiti tega vprašanja.

«L'Echo de Bulgarie» sicer še ne pozna podrobnosti o delovanju XIX. sestanka sveta Zveze narodov, pač pa poroča Reuterjeva vest, da je svet Zveze narodov na potu, da razpravlja o bolgarskih narodnostnih manjšinah. To vest potrjuje tudi nedavni protest beograjske vlade proti temu, da Zveza narodov načinja vprašanje manjšin, češ, da v to nima pravice. Bolgarska vlada se je kljub temu protestu obrnila v Zenevo in sicer v smislu določil mirovnihih pogodb, podpisanih tudi od Jugoslavije glede narodnostnih manjšin. Gre za priznane pravice le-teh s posebnim ozirom na pleme, vero in jezik, kar tvori jamstvo za mir. Gre za usodo dveh milijonov okupiranih Bolgarov, od katerih je 500.000 pribežalo v Bolgarijo.

Isti list na drugem mestu uvodoma omenja, da je pred svetom Zveze narodov v Londonu tudi Jugoslavija izjavila, da njeni koraki v Sofiji zaradi četaškega gibanja niso bili sovražni, temveč čisto prijateljski. — Beograjsko časopisje je po predhodnih grožnjah proti Bolgariji pisalo o razmerah v Macedoniji s pravilnega stališča slabe lastne uprave. Po sprejetju sklepa sveta Zveze narodov, da zainteresirane države same rešijo na prijateljski način spor o četaših, pa je del vladi blizu stoječega srbskega časopisja začel zopet groziti Bolgariji. Beograjska «Politika» n. pr. piše, da je treba Bolgariji naravnost vsiliti nekatere pogoje, ker bo sicer intervencija SHS in njenih prijateljev popolnoma upravičena. Bolgarska javnost in vlada odklanja vsako odgovornost, če se zaradi «vsiljevanja» in «intervencije» sosednih držav, ki so nedavno zatrjevale željo prijateljske rešitve perečih vprašanj, onemogoči pravilno ureditev obstoječih sporov na neposredni res prijateljski podlagi. S tem Srbi sami spravljajo svoja «notranja vpra-

šanja» pred mednarodni forum, kar vsekakor ni v njihovi želji.

«Dnevnik» obširno dokazuje finančno in gospodarsko nesposobnost Bolgarije, da izvrši mirovno pogodbo glede zahtev odškodnine. Od Bolgarije se ne more za dolgo vrsto let ničesar zahtevati, pač pa je potrebno nuditi ji večje posojilo, da se finančno in gospodarsko okrepi in dvigne.

Bolgarske vesti.

Pravica opcije ugasne po 9. avgustu t. l. vsem Bolgarom, ki stalno žive na ozemlju države SHS, ako dotlej ne priglase svoje želje postati bolgarski državljani.

Po svetu.

Bavarski konflikt. Predsedniki vlad zapadno južne Nemčije, Württenberske, Badna in Hessena so soglasno in enodušno izjavili, da je stališče Bavarske na vsak način nevarno državnemu edinstvu in da vse tri zvezne države južnozpadne Nemčije solidarno podpirajo centralno vladu v Berlinu. Sporazum med Berlinom in Münchenom še vedno ni dosežen in posredovan je državna predsednika in kanclerja ni imelo pravih uspehov, gotovo je pa to, da se Bavarska ne misli izločiti iz državne zveze.

Francosko javnost vznemirjajo senzacionalne vesti francoskih listov o raznovrstnih nemških zarotah. Kaže se velik strah in še večja zmeda. Najprej se je pisalo, da stojijo za nemškimi zarotniki — komunisti, — v tem so francoski novinarji nasledili izjavam nemških bivših generalov, ki so se skrivali z bajkami o komunističnih pripravah za največji kaos in preobrat, — potem so začeli nekako povoljno gledati na nemška monarhistična stremjenja, sedaj pa zopet razglašajo, da pripravljajo tajne monarhistične organizacije atentate tudi na Francoskem in sicer v prvi vrsti proti — Poincaré-ju. Pri vsem tem pa še vedno prede francoska špijonaža svoje niti po Nemčiji ter dobiva svojo pomoč iz bivših nemških oficirskih in plemiških krogov.

Kriza poljske vlade. Glavni odbor sejma (parlament) se krčevito trudi, da bi likvidiral kabinetsko krizo. Korfanty-jevo ministrsko predsedništvo se je razveljavilo in državni šef Pilsudski je bil naprošen, naj se posluži svoje pravice designacije novega ministrskega predsednika. On je to storil, ter imenoval za predsednika rektorja jagelonskega vseučilišča v Krakovu dr. Julija Novaka.

Beleške.

Ni bolj srbske stranke od radikalne. Pojavo «Srbske stranke» z veliko nevoljo in jezo spremljajo radikalni listi. Kakor znano, je «Srbska stranka» v kratkem času odvrгла že dvoje vodstev in je sedaj na zborovanju v Beogradu dobila za predsednika Božo Saviča, za podpredsednika pa njegovega brata Svetolika, urednika «Balkan». K temu pravi radikalna mitroviška «Srbijska»: «Balkanov» boj proti jugoslovenstvu t. j. proti črnozlotemu duhu propale Avstrije (!) si je v srbskem narodu pridobil lep ugled. Ta «Balkanov» ugled (!) je bil okrepljen še s tem, da se list ni vezal na nobeno politično stranko, da so njegovi pisavi radi sledili radikali in demokrati, seljaki in vsi drugi Srbi. — Nate še opozarja Saviča, da mu bo svet dejal, da je samo za to stopil v to stranko, ker hoče dobiti mandat, svoje čitatelje pa prosi, naj ne pristopijo k Srbski stranki, ker ni bolj srbske stranke, kot je radikalna. — To je duhteče cvetje velesrbskega šovinizma. Ena stranka hoče biti bolj srbska od druge in če se tudi potvarja v «narodno» radikalno stranko ali celo v «Volksparthei» za kočevske in vojvodinske Nemce.

Spalajkovič — na umu bolan. V beograjskem «Videlu» čitamo: «Kako se bo v bodoče zunanja politika Jugoslavije razvijala, nam kaže fakt, da je poslala vlada za svojega zastopnika v Pariz g. Miroslava Spalajkoviča, ki je nenormalen in o katerem trdimo, da duševno ni zdrav. Ze njegov incident s Sazonovom se ne more drugače tolmačiti kot izraz bolezni na umu. Objaviti pa hočemo še nekatere podobne njegove incidente, pa naj potem psihijatri izrečejo svojo sodbo. Za sedaj samo konstatiramo, da bo Spalajkovič tudi v Parizu napravil kak kak izpad, ker ga njegovo duševno stanje absolutno k temu navaja.

Ze poldugo leto v preiskovalnem zaporu. Vojak A. Rojko je pred poldrugim letom prosil za dopust, ker mu je umrla mati. Šel je k službojočemu častniku in ga lepo prosil v pristojni obliki, naj mu da dopust. A kaj se je zgodilo? Oni kaplar, ki stal častniku ob strani, je sunil fanta in zakričal nad njim: «Ti ne smeš dobiti dopusta, ker si «švaba»! Dotični fant ni bil Nemec, ampak pošten sin slovenskih stršev in ponosen na svoj slovenski jezik. Sedaj je ta fant rabil par ostrih izrazov in še danes stoka v ječi, torej že poldrugo leto, in ne ve, kdaj bo dobil zagovornika in kdaj bo obravnavan.

Odprto pismo je objavil v «Sl. Trib.» Kranjec, pekar ski pomočnik iz Osjeka na pokrajinskega namestnika v Zagrebu. V tem pismu pravi: Lansko leto so me zaprli v Zagrebu in dve mesca sem bil v preiskovalnem zaporu radi suma, da sem sodeloval v nekakih tajnih komunističnih organizacijah proti ministru Draškoviču in tedanjemu regentu, današnjemu kralju. Četudi je bilo jasno, da je sum neutemeljen in četudi sem takoj dokazal še svoj alibi, da me tedaj ni bilo niti v Jugoslaviji, sem vendar nedolžen obsedel dva mesca, od sodnije sem bil končno predan policiji, ki me je odtirala v ta kraj, (njegova pristojna občina, zakotna vas Bokači). Izučen sem v pekovski obrti in s tem delom si služim svoj kruh, v tem kraju pa ni prilike, ne za pekovski in ne za drugi posel. Da ne umrjem od la-

kote, sem bil prisiljen iskati si drugje posla in za službo. Grem v Osjek in tu dobim delo v neki pekarni. Četudi jetičen, kakor večina proletarcev, sem delal čisto po 15 ur na dan, da si prislužim za odplačilo dolgovi in pa da se preskrbim za bodoče. Jasno je, da ob takem delu nisem imel časa za drugo kot za počitek, najmanj pa za kako politično ali strokovno akcijo. Pa vseeno nekega večera pridejo po me detektivni in odvedejo me na policijo. Kaj sem zakrivil? — Nič! Sam šef policije je to priznal, dejal je, da od njegove strani ni zadržka proti mojemu bivanju v Osjeku, da mu je pa vlada iz Zagreba zapovedala, izgnati me zopet nazaj v pristojno občino. — Tako se torej spoštujemo zakoni o zaščiti delovnih moči. Podobnih slučajev je vse polno, delavce-profesijoniste izganjajo v zakotne vasi ter jih tako brez dela in zaslužka izročajo gladi in obupu.

Dnevne novice.

Katoličani pastorki. Če se ozremo nekoliko na versko stran v armadi, vidimo, da smo katoličani v naši državi pastorki. V Ljubljani, v Mariboru in v drugih krajih, kjer so nastavljeni vojaški kurati, imamo slučaje, da so vojaški kurati pravoslavne veroizpovedi nastavljeni definitivno, naši katoliški duhovniki pa samo kot honorarni nastavljenici. To je dvojna mera; z nami se postopa po pastorski, s pravoslavnimi pa tako, kakor da bi oni imeli prvenstvo v tej državi. Takih slučajev je več.

Poštarne razmere v Sloveniji tako-le slika interpelacija poslanca g. Žebota in tovarišev na ministra pošte in brzojava: Dan na dan prihajajo od poštarnih uslužbencev v Sloveniji pritožbe o raznih nepravilnostih, ki se dogajajo v področju ljubljanske poštne direkcije. Dovolim si omeniti samo nekatere. Kar se tiče dopustov, omenjam, da je imel po čl. 174. stare službene pragmatike z dne 25. januarja 1914, vsak poštarni poduradnik in uslužbenec pravico do vsakoletnega dopusta v svrhu odpočitka na državne stroške, in sicer do 15 službenih let, nad 15 pa 14 dni. Za vsakega uslužbenca, ki je odšel na dopust, je poštarna uprava sama preskrbel za nadomestilo. Sedaj se padovoljuje dopust samo v izjemnih slučajih in samo na ta način, da morajo vsakega odsotnega uslužbenca nadomestovati njegovi tovariši in vsled tega vršiti tudi napornejšo službo. Mnogo uslužbencev je, ki letos sploh še niso dobili nobenega dopusta in ne vedo, če ga bodo sploh dobili ali ne. Poštarnim uslužbencem je potreben odpočitek baš v sedanjih časih, ko vsled slabe in nezadostne hrane ter prenapornega dela hirajo in bolehaajo. Posebno veliki reveži so v tem pogledu pismonoše, na uleželi, ki morajo opravljati v najtežjih prilikah službo od ranega jutra do poznega večera. Če zaprosi kak pismonoša za dopust, se mu odgovori, da ga dobi šest dni, toda samo na njegove stroške in na njegovo odgovornost. Če si hoče torej nekoliko oddahniti, naj si pri svoji beraški plači, ki ne zadostja niti za najskromnejšo prehrano, plačuje še namestnika. Vse to bi se dalo z lahkoto urediti v popolno zadovoljnost poštarnih nameščencev, če bi poštarna uprava pokazala vsaj nekoliko dobre volje in smisla za svoje uslužbence. Glede premeščanja bi omenil, naj bi se uslužbenci premeščali samo na lastno prošnjo ali pa iz službenih ozirov, to je, če je uslužbenec kaj zagrešil in je bil premeščen za kazen. Vse to pa samo v okrožju tistega ravnateljstva, ki ga je sprejelo v službo. Ljubljanska poštarna direkcija pa premešča poštne uslužbence brez vsakega vzroka in to zlasti domačine v Banat, Srbijo in Črno goro itd., dasi v področju te poštne direkcije že itak primanjkuje ljudi. Na selitvene stroške morajo nameščenci čakati po pol leta in še več, kar je zanje gotovo zelo težko, ker nima noben uslužbenec toliko denarnih sredstev na razpolago, da bi mogel sam pokrivati te ogromne stroške in čakati na povračilo, ker se mora vsak uslužbenec zadolžiti, da sploh more oditi na novo mesto. Zato poštarni nameščenci zahtevajo, da se jih ne premešča brez potrebe, zlasti pa ne v južne kraje. Dalje zahtevajo tudi, da se primerno pomnoži poštno osebje, zlasti pri nočni službi, in da se stalno nameste pomožni uslužbenci, ki so vojaščinu prosti in že po več let opravljajo poštno službo. Za nočno službo naj se jim dajo na razpolago tudi primerna ležišča, da si more uslužbenec v službe prostem času vsaj nekoliko odpočiti, kakor je bilo to prej običajno. Enako naj bi se zvišale tudi pristojbine za opravljanje nočne službe, ki znašajo sedaj 1 dinar 95 para za noč, kar pri današnji draginji nikakor ne zadostuje. Odškodnine, ki jih dobivajo poštarni uslužbenci za dostavljanje ekspresnih pošiljatev, so na vsak način prenizke. Ekspresne pristojbine znašajo za pisma 1 dinar, za pakete pa tri dinarje. Dostavljavec pa dobi za ekspresno pismo 25 para, za paket pa 75 para. To je gotovo premalo, zlasti, če se premisli, da dostavljajo poštarni uslužbenci ekspresne pošiljateve večinoma v svojem prostem času. V zadnjem času je ljubljanska poštarna direkcija ukinila več vožnih pošt, med drugimi tudi Poljčane—Makole, Maribor—Zgor. Sv. Kungota in Zidani most—Radeče. Te vožne pošte so obratovale nad 30 let. Sedaj jih je pa poštarna direkcija naenkrat ukinila in mora poštarni sluga, ki dobiha za to celih 1000 kron plače na mesec, prenašati težke pakete. Umevno je, da radi tega paketi zastajajo, ker jih uslužbenec ne more nositi, ako slučajno ne dobi kakega znanega voznika, ki mu jih iz usmiljenja prepelje na določeno mesto. Končno bi si dovolil še par pripomb glede raznih uradnih odlokov in razglasov, ki dobajajo v zadnjem času pisani samo v cirilici, ki je nižji uslužbenec ne znajo čitati dobro in se zato tudi ne morejo natančno poučiti o vsebini takih razglasov. Od preprostih, zlasti še starejših ljudi se pač ne more zahtevati, da bi se perfektno naučili

cirilice. Zato bi bilo želeli, da se vsi razglasi izdajo poleg cirilice tudi v latinici.

Zastarelost vojnega zakona. Srbski vojaški zakon določa, da ima sin edinec, ki se smatra kot hranilec družine, pravico, da se oprosti aktivne vojaške službe. Pri nas se ta zakon tolmači tako, da dotičniki, ki rešujejo te prošnje, sami ne vedo, po katerem merilu naj bi se sinovi hranilci odpustili in vračali nazaj k staršem. Imamo polno slučajev, da je bil v istem slučaju eden odpušen, drugi pa ne. Častniki sami, ki te prošnje rešujejo, se pritožujejo, da je sedanji srbski zakon v tem oziru polovičarski in zastarel, da spada v srednji vek, ne pa v novo dobo. Zato je naša zahteva, da se izdela čimprej nov modern vojaški zakon, po katerem se ne bo samo službena doba znižala na najnižjo mero, ampak se bo tudi vprašanje oprostitve sinov hranilcev reguliralo na pošten način.

Majorski pretepeli poročnika. Major Jevremović je v gostilni v Sarajevu brez povoda napadel in pretepel podporočnika Dernača. Podporočnik Dernač se je pritožil in od višje vojaške oblasti se mu je reklo, da pride major Jevremović pred sodišče in da bo odsojen tako, kakor se obsojajo ljudje, ki niso toliko civilizirani, da bi se tudi v takih časih, ko so morebiti malo v rožicah, ponašali tako, kakor je dostojno za civiliziranega človeka. In kaj se je zgodilo? Mesto, da bi bil prišel Jevremović pred sodišče, je bil pomiloščen in niti prestavljen ni bil.

Zdravniki bolniških blagajn. Delavci imajo svoje posebne zdravnike, ki jih plačujejo bolniške blagajne. Zdravniki bolniških blagajn tožijo, da v bodoče ne bodo mogli pregledovati bolnikov, kaj še, da bi jim dajali v sedanjem času draga zdravila. Ti zdravniki so tako slabo plačani, da ne morejo nuditi delavcem potrebne zdravniške pomoči. Potrebno bi bilo, da bi se uvedel zakon, da bi morali tisti, katerim delavec služi, da bi morale družbe, katerim daje delavec vse svoje moči, prispevati za zdravniško pomoč delavcem v taki meri, da bi bilo zadostno preskrbljeno za delavsko zdravje.

Mladi zdravniki na deželi! Ko je bil dr. Oražen načelnik zdravniškega odseka v Ljubljani, je bil mnenja, naj bi se sklenil zakon, da morajo vsi mlajši zdravniki, ki prično izvrševati svojo prakso, služiti določeno vrsto let na deželi. To bi bilo čisto pravilno. Mladi gospodje zdravniki bi dobili več vpogleda v ljudsko dušo in v narodovo zdravje; navajali bi tudi narod na higijensko življenje. Na ta način bi lahko preprečili marsikako bolezen, ki postane pozneje epidemična. Ko bi pa imeli zdravniki otroke v starosti, da jih je treba poslati v šolo, bi lahko šli v mesto. Danes pa vidimo, da silijo vsi zdravniki samo v mesta, mlajši in starejši. Mesta so središča, kjer se zbira vsa zdravniška moč, ljudje na deželi so pa prepuščeni sami sebi. V mnogih krajih na deželi morajo ljudje iti po 10 do 20 km daleč, če hočejo priti do zdravnika; po nekaterih krajih je pot do kakega zdravnika še daljša. Pride slučaj, da je pomoč nujna. Zdravnika ni pri rokah in bolnik mora bolezn podležti, dasi bi lahko živel še leta in leta in javnosti kaj koristil.

Ministrstvo za javna dela na vseh koncih in krajih zida: zida nova uradna poslopja, bodisi da so vojašnice, šole ali druga uradna poslopja; vse mogoče se gradi. Imamo to tudi v proračunu. Toda, da bi se pri nas v Sloveniji gradila stanovanja za državne uradnike, ali vsaj uradna poslopja za nove, sicer popolnoma nepotrebne oblasti, katero hočejo vsled centralizma uvesti v naših krajih, za to naš minister nima denarja. Delavci in uradniki bodo vrženi iz starih poslopij in naj gredo v železniške vagonne ali v kako kolibico ali v šumo! Našega ministra za javna dela to nič ne briga.

Redukcija cestarjev v Sloveniji. Pri nas v Sloveniji je bilo izmed 230 državnih cestarjev odpustenih 100, tako da jih je ostalo samo 130. Od deželnih cestarjev, katere je država soplačevala, jih je bilo odpuščanih tako, da bi bilo sedaj potrebno, če bi hoteli vzdrževati naše ceste, da bi vsak cestar obhodil vsak dan nič več in nič manj nego 18 km; to se pravi: ako bi cestar zjutraj ostal in bi si hotel samo svoj del ceste ogledati, bi moral ves dan samo hoditi od enega konca do drugega. O kakem popravljanju ceste ni niti govora.

Kako pri nas gradijo ceste? V proračunu, v starih dvanajstih in v novem proračunu imamo postavko za novo državno cesto, katera naj bi vodila iz Radgone preko Apaške kotline ob Muri proti Koroški. Tudi v tem proračunu za leto 1922-23 je svota četrta milijona dinarjev za to cesto. Cesta je trasirana. Toda ali veste, kako naše slavno ministrstvo za javna dela gradi pri nas ceste? Ne da bi začeli kopati, kjer je treba položiti kamen, ne da bi pripeljali inženirje, ne da bi pripeljali kamenje in delavce, ampak najprej so pripeljali na pol en vagon kilometrskih kamnov, ki naj kažejo, kako dolga je cesta. To je prvo delo, s katerim pričnjenja sedanje ministrstvo za javna dela graditi novo državno cesto.

Voda odnesla splav. V Medmurju pri Prelogu je bil osedaj edini splav, ki je pomagal, da je prebivalstvo iz Štajerske in Medmurja moglo gospodarsko in drugače med seboj občeati. Voda je splav odnesla. Medmurski in štajerski kmetje morajo hoditi sedaj 40 km daleč okoli, da pridejo do prometnega središča.

Izpit za rezervne podporočnike pri peštvu so v dijaški šoli v Valjevu položili vsi Slovenci, med drugimi tudi sledeči enoletniki iz Maribora: Jože Ermenc, Josip Kaucner, Mirko Pregelj, Mirko Soršak, Ignac Pirš in Aristid Zunkovič.

Jadranska banka. «Jutro» prinaša v svoji številki z dne 30. julija 1922 alarmirajoče vesti o Jadranski banki v Trstu. Kakor se nam poroča, pa ta obvestila ne odgovarjajo resnici. Napad na Jadransko banko je le

čin osvete suspendiranega uradnika, ki je zakrivil razne nepravilnosti napram svojemu zavodu. Uprava banke, kakor tudi ravnatelj Kamenarović iz Ljubljane nikakor nista v tej stvari prizadeta in ni niti govora o kaki izdani tiralici napram g. Kamenaroviću. Ni torej nobenega vzroka, da bi se javnost, radi tega, vsega obsojanja vrednega postopanja podrejenega in že od slovljenega uradnika vznemirjala. Centrala imenovane ga zavoda že preiskuje zadevo in bo stvar razjasnila.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani, ki letos praznuje 30letnico svojega obstoja, namerava izvršiti več koncertnih nastopov po ožji domovini in priredi svoj prvi izlet v našo divno Rogaško Slatino, kjer izvede izbor značilnih srbskih, hrvaških ter slovenskih umetnih narodnih pesmi. Pevski zbor Glasbene Matice je bil pred kratkim odlikovan od Nj. Vel. kralja Aleksandra z redom sv. Save III. razreda, je najštevilnejši mešani zbor v Jugoslaviji, broječ nad 100 pevcev in pevk in je z največjim uspehom v mesecu maju pod vodstvom konc. mojstra in ravnatelja konservatorija g. Mateja Hubada priredil v najvažnejših mestih Jugoslavije 10 koncertov. Z zletom v Rogaško Slatino namerava pred vsem seznaniti tamkaj se mudečo jugoslovansko elito s proizvodi odličnih jugoslovanskih kompozitorjev in jim nuditi lepoto naše narodne pesmi.

Iz Maribora.

Nasilje v inženirski podoficirski šoli v Mariboru. Ker so nam predobro znana žalostna in sramotna dejstva, da se razni škandali prikrivajo in da se poštenim ljudem, ki proti njim nastopajo, ne gre dovolj na roko, moramo še enkrat opozoriti merodajna mesta na dijaške izgrede v tuk. inženirski podoficirski šoli. Prijavljeni in visoko cenjeni komandant se je vrnil. Prepričani smo, da bo energično ukrenil vse proti divjaštvu, ki se je dogajalo v njegovi odsotnosti, in tako je naš apel namenjen v prvi vrsti višjim oblastim, naj ga podpirajo in naj ne dopuste, da bi zločini ostali nekažnovani. Pribiti moramo najprej dejstvo, da so vojaške preiskave otežkočene in pravični izidi izključeni, dokler se divjaki nahajajo na mestu svojih zločinov. Trpin čeni, pretepeni, ali drugače krivično oškodovani vojniki se prebridko zavedajo, da je mučitelj in rabelj močnejši in dokler bodo krvniki v bližini ali celo nad njimi, si ne bodo upali s pravo pritožbo na dan v vednem strahu pred kruto osveto, ki pride danes ali jutri in pri tem še bogzna na kak rafiniran način. Saj so tudi doslej nam dobro znani zločinci z veliko opreznostjo izvrševali svoja divjaštva. Tekanje okrog spomenika v največji opoldanski vročini, ki se je po navadi končalo z globoko nezvestjo, bruhanjem krvi in drugim, mlademu zdravju nevarnimi posledicami, se je vršilo kolikor toliko očitno, poleg tega pa je bilo še mnogo tajno izvedenih sadistično-zločinskih tortur. Divjaki so nič hudega slutečo žrtve poklicali v svoje stanovanje, ali so pa sredi noči, ko je spala, navalili na njo, jo mučili in pretepli. Povedali bi lahko, kako se je godilo krojaču ter navedli še več drugih slučajev, pa pustimo to zaenkrat. . . . V imenu kulture, človečanstva in pravice zahtevamo, da merodajne oblasti takoj odstranijo iz tega vojaškega zavoda inž. majorja Božidarja Dragojloviča in kapetana II. klase Konstantina Bogdanoviča, potem se bo pa videlo, kako se bodo prestrašeni in tlačeni podložni odahnil in kako bo iz šole na mah pod sedanjim vzornim komandantom nastala res vzorna vojaška institucija.

Vojni erar in najemnina. V Mariboru, Ljubljani in v drugih krajih imamo vse polno vojašnic, ki niso popolnoma zasedene. Vojna uprava dotičnim občinam ne plačuje več najemnine. Že po dve, po tri leta je vojni erar občinam dolžan najemnino. Vojni erar hoče prisiliti občine, da bi morale za častnike in podčastnike graditi stanovanja. Ako hoče vojaška uprava da se bo stanovanjska beda zmanjšala, naj stori v tem oziru svojo dolžnost, kakor jo morajo storiti privatniki: naj gradi za svoje častnike in podčastnike stanovanja. Ko je bil v Ljubljani posestnik Eger obsojen, da mora graditi stanovanjsko hišo, ni hotela vojaška oblast izprazniti onih barak pri južnem kolodvoru, polnih stenic in golazni, kjer ima Eger stavbice za nameravano hišo. Isto je pri nas v Mariboru. Imamo polno vojaških barak na mestih, na katerih bi radi posamezni podjetniki zgradili stanovanjske hiše. Toda vojaška uprava teh barak noče odstraniti.

Mariborsko kršč.-soc. delavstvo ima prihodnjo nedeljo izlet v Kamnico pri Mariboru. Ob pol štirih je v župni cerkvi pridiga priznanega mariborskega cerkvenega govornika, zatem pete litanije. Po cerkveni pobožnosti se vrši na prostem pred cerkvijo delavsko zborovanje. V slučaju slabega vremena se izlet vrši naslednjo nedeljo.

Vpokojevcem južne železnice za Štajersko naznanjam, da se bo takoj po končanih volitvah v oblastne skupščine izvršila za Štajerske ustanovitve društva vpokojevcem južne železnice s sedežem v Mariboru in da to društvo ne bo več odvisno od centrale v Ljubljani, kajti mariborska in ljubljanska oblast se popolnoma ločeni druga od druge. — Janko Kaučič.

Krčevinske novice. Dne 26. julija se je vršila ob priliki blagoslovitve zvona za kapelico Matere Božje na hričeku Sv. Ane prav ginljiva pobožnost, kateri je prisostvovalo vso katoliško misleče občinstvo. V kratkem in jedrnatem govoru je tajnik društva razložil velik pomen zvona za povzdigo verskega življenja, osobito še za okoličane mesta Maribor. Čez par dni je ta zvonec oznanjal okoličanom, da se je članica Kranjc Katarina, ki je že dolgo bolehal, preselila v boljše življenje. Pogreb, kakršnega že dolgo ni videla Krčevina, se je vršil v soboto popoldne. Veliko število društvenikov in drugih, krasni venci in šopki, goreče sveče ter pesmi-žalostinke, predvsem pa vzoren red je vzbujal

jal splošno pozornost v jasen dokaz, da društvo ne spi, temveč vestno spolnjuje dolžnosti napram društvenikom in javnosti. Čeravno še društvo ne obstoja niti pol leta, je vendar darovalo za pokritje stroškov visoko svoto. Zato vsi, ki hrepenite po izobrazbi, ki si želite pravočasno preskrbeti dostojni pogreb, se vam priporoča vstop v društvo in sicer takoj, že to nedeljo, ko ima društvo ob 4. uri popoldne svoj redni mesečni sestanek v prostorih g. Požavka. Na svidenje! — Odbor.

V nedeljo, dne 6. avgusta ob 5. uri popoldne priredi izobraževalno društvo v Lajtersbergu gledališko predstavo s tremi recitacijami in satiro: Vrag, ter šaloigro: «V ječi». Ker je čisti dobiček namenjen za novi društveni Dom, se k obilni udeležbi vabijo vsi društveniki in prijatelji društva. Odbor.

Gasilno društvo v Kamnici pri Mariboru je priredilo svojo veselico v svrhu nabave gasilnega orodja in ne v dober namen, kakor je bilo pomotoma objavljeno. Ob tej priliki bodi tudi izrečena od strani gasilnega društva prisrčna zahvala vsem, ki so se veselice udeležili.

POKRAJINSKA OBRTNA RAZSTAVA V MARIBORU. (Od 8. do 17. septembra).

Razstava Vrtnarskega društva v Mariboru. Kakor smo že večkrat omenili na tem mestu, tvori razstava Vrtnarskega društva del pokrajinske obrtne razstave. Radi tega naj vpošljejo vrtnarska podjetja svoje oglase za razstavniki katalog — v kolikor se še to ni zgodilo — odboru pokrajinske obrtne razstave oziroma pooblaščenemu oglašilnemu zavodu R. Sušnik, Maribor, Slovenska ulica 16. Opozorjamo pa vse zainteresirane, da se sprejemajo oglasi za katalog samo še do 1. avgusta. Zato naj nikdo ne zamudi tega roka, ker se pozneje oglasi ne morejo več sprejemati in uvrstiti v katalog.

Nagrada za najlepše okrašeno okno ali balkon. Razstavniki odbor naznanja, da bo za časa razstave (od 8. do 17. septembra) hodila po mestu posebna komisija, ogledovat s cvetličami okrašena okna in balkone. Strankam, ki bodo imele najlepše okrašena okna in balkone, se bodo dopostale posebej v to svrhu izdelane diplome. Za najlepše okno pa se bo priznala krasna nagrada. Pričakujemo, da bodo vrle Mariborčanke med seboj pridno tekmovali.

Vsem vrtnarjem in razstavljalcem priporočamo, naj pridno negujejo za razstavo določene vrtnice pridelke in naj animirajo v tem smislu tudi druge vrtnarje, ki se morda še niso prijavili za razstavo. Prijave se še vedno sprejemajo. Vsi tozadevni dopisi naj se pošljejo na naslov: L. Kegel, vrtnar na Vinarski in sadjarski šoli v Mariboru.

Obrtniški kongres ob priliki pokrajinske obrtne razstave se vrši dne 10. septembra 1922, ob 10. uri popoldne. Lokal objavimo še pravočasno. Vse predpriprave za ta kongres je prevzelo Slovensko obrtno društvo v Mariboru. — Pozivljamo vse in vsakega posameznega obrtnika iz cele naše države, da se tega za vse važnega in velepomembnega obrtniškega zborovanja zanesljivo udeleže. Vsa obrtna društva opozarjamo in prosimo, da že danes začnejo pripravljati in zbirati material, tako, da bomo lahko stvarno in točno obravnavali vse obrtniške zadeve. Čim večja bo udeležba, tem večji bo uspeh. Obrtniki, pridite polnoštevilno!

Razstava vajeniških del. Opozarjamo ponovno vse mojstre na razstavo vajeniških del. Dajte svojim vajencem priliko, da izvrše primerno delo za to razstavo. To ne bo le v korist vašim vajencem, ampak v čast vam samim, ker s tem sami pokažete vašo zmožnost, da ste dobri mojstri in imate zdrav obrtniški naraščaj. Prijavnice je vposlati pravočasno razstavnemu odboru. Opozarjamo ponovno, da je razstava vajeniških del brezplačna. Brez prijavnice ni mogoče podeliti prostora. Najboljša vajeniška dela se bodo nagradila.

Delo na razstavnem prostoru pridno napreduje, če ne bo nobenih nepredvidenih ovir in če bodo vsi razstavljalci z določenim razstavnim blagom točni, bodo vse predpriprave do otvoritve izvršene. Zato prosimo vse razstavljalce točnosti!

Popust na železnici uživajo vsi obiskovalci razstave, ki se izkažejo z legitimacijo in znakom, ki se te dni razpošilja. 50 odstot. popusta velja tudi za razstavno blago, če je naslovljeno na: Razstavniki odbor pokrajinske obrtne razstave v Mariboru.

Dovoz razstavnega blaga. Ponovno opozarjamo vse razstavljalce, da mora biti razstavno blago najkasneje do 3. septembra na razstavnem prostoru v svrhu razvrstitve na dodeljenih prostorih. Pozneje došlo razstavno blago je izključeno od ocenitve.

Ocenitev razstavnega blaga in podelitev diplom oziroma nagrad. Ocenitev bo izvršila posebna komisija, obsioječa iz zastopnikov obrtne zbornice v Ljubljani in Zagrebu, ter potrebnih strokovnjakov. Vsi razstavniki redmeti se ocene tik pred otvoritvijo razstave, tako da ne bo nobenemu članu znan producent, vsled česar je izključen vsak očitke pristranosti. Ocenitve se pa samo ono blago, ki dospe pravočasno na razstavniki prostor, to je najkasneje do 3. septembra. Zato naj zunanji razstavljalci pravočasno odpošljejo svoje predmete.

Orlovski vestnik.

Bratje izletniki v Brno! Vsi bratje, ki potujejo v Brno, telovadci in netelovadci, naj pridejo gotovo v četrtek, dne 3. t. m., točno ob 8. uri zvečer v telovadnico! To velja predvsem za mariborski odsek, pa tudi bratje brnski izletniki iz sosednih odsekov dobrodošli! Bog živi! — Načelnik.

Sestre izletnice v Brno, udeležite se sestanka zaradi končnih navodil v petek, dne 4. t. m. zvečer ob 7. uri v prostorih Cirilove tiskarne. Bog živi!

Seja odsekovega odbora je kot navadno v petek zvečer točno ob 8. uri v prostorih Cirilove tiskarne. Bog živi! — Predsednik.

Odseki mariborskega okrožja in sosedna okrožja naj nemudoma odgovore na poslane jim okrožnice glede mariborskega katoliškega shoda. Bog živi!

Bratje, ki si žele nabaviti kroj, naj se zglase pri br. predsedniku mariborskega odseka. Bog živi!

Historične slovniče dr. K. Streklja. II. snopič je ravno kar izšel; obsega kakor prvi štiri tiskane pole in stane 10 dinarjev. Dobiva se pri Zgodovinskem društvu v Mariboru, v Cirilovi tiskarni in po knjigarnah. Kdor še nima prvega snopiča, naj se podviza z naročilom, dokler je še kaj zaloge.

Gg. županom javimo, da morejo dobiti v Cirilovi tiskarni v Mariboru tiskovino na kateri lahko poročajo okr. glavarstvu vsakih 14 dni o stanju kmetijskih kultur. Polstane 60 par.

Trgovski učenec se sprejme v špecerijski trgovini
Miloš Oset, Maribor, Aleksandrova cesta 45. 1-2 340

Vabimo na
vrtno veselico
ki jo priredi v nedeljo, 6. avgusta pripravljali odbor narodne knjižnice v Hotinji vasi pri g. Fr. Primec. Začetek ob 15. uri. Odbor.

Sodi dobro ohranjeni, od 25 litrov nadalje se prodajo. Strohbach, Maribor, Gosposka ulica 19. 342

Trgovski vajenec
s primerno šolsko izobrazbo se sprejme v trgovini Vid Murko, Meljska cesta 24, Maribor. 335 3-3

Vinski kamen kupuje vsako množico po dnevni ceni Vid Murko, trgovina, Meljska cesta št. 24, Maribor. 3-3 333

Posestvo z vinogradom 7 oralov je takoj na prodaj. Dunajski jarek 167, Rošpoh, Kamnica pri Mariboru. 2-2 338

S E N O
slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja —
OSET ANDREJ, MARIBOR
Aleksandrova cesta št. 57, telef. 88. 6-323

Ivan REBOLJ
orglarski mojster
v Mariboru, Vodnikov trg 3
se priporoča za popravo in uglaševanje cerkvenih orgel. 341

10.000 K nagrade
dotičnemu, kateri izsledil vlomilce z ukradenim blagom v trgovino urarja

LOVRO STOJEC, Maribor, Jurčičeva ul. 8.

O V E S
kupuje po najboljši ceni 2-2 337
Matija Ziegler, Maribor, Glavni trg.

AMERIKANSKI SINGER

Šivalni stroji dobijo se edino v naši lastni novi trgovini
Maribor, Šolska ulica št. 2
kakor tudi:

Singer olje
Singer igle
Singer sukanec
Singer nadomest. deli
šivalni stroji za rodbinsko rabo in obrtniške svrhe.
Prodaja na mesečno odplačilo (24 mesecev).
Lastna mehanična delavnica za popravila vseh sistemov šivalnih strojev.

Singeršivalnistroji
Bourne & Co., New York
Maribor, Šolska ulica št. 2. 9-10 306

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica št. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4 1/2 %

Trajne in večje vloge pa po dogovoru.

Širite naše liste!

Samostojen delovodja ali polir se sprejme, istotam se sprejmejo zidarji in delavci v trajno delo pri stavbeni tvrdki Karel Rojs v Omožu. 1-2 312

„**Marija zvezda**“
pristen trapistovski
S I R
prodaja
MATIJA LAH, Maribor
na Glavnem trgu. 1-6 342

Zadružna gospodarska banka d.d.

Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/1. — Telefon 311. — Brzjavni: Gospobanka.

Centrala: Ljubljana. Podružnice: Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Zanatijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borsne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.